

трафіці бідні жінки, зарібниці і жебрачки ставлять на лотерію. Рікою пливе те бідарство до трафіки, а кожда з них пераз через цілий тиждень уриває собі по крейцару на хлібі, уриває дітям на соли або на картофлі, щоби тільки могли в четвер відложити того „шістака” і поставити його на лотерію. „Може дасть Матінка божа” — шепче і хрестить ся і молить ся тисячу разів. Аджеж держава обіцює її за її шістачка сотки, тисячі гульденів, маєток, добробут, запевнений достаток для цілої родини, кінець нужди і непевиности, одним словом — рай на землі! А що з того виходить? Тиждень за тижем, рік за роком пливе оте бідарство до трафіки як ріка, плывуть шістачки до кас державних і творять міліони, а сума нужди, ошуканих надій, ущипнених бідним дітям шматків хліба, полін дерева і кришок соли не тільки не меншає, але росте, росте до величезних розмірів. І щож иншого робила й я, обіцяючи тим дівчатам добру службу і легку роботу?

Капітан стрепенув ся при тім супротиставленю.

— Жінко! — скрикнув він, — сам Сатааа говорить твоїми устами! Застанови ся!

— Видно мій любий, що ти не застаювляв ся! — опокійно мовила Анеля. — Я мала досить часу, щоб обдумати се все. А в тім чиж то я перша, одинока в тій торгівлі? Ведеть ся воиа то явио то тихцем від соток літ і наша шляхта частеинько вела її до спілки з жидами. Не від инї йдуть наші дівчата на торги до Коистантинополя, Смирни та Александрії, а тепер повно їх і в Індії і в Єгипті і в Турції і в Бразилії. І знаєш, коли подумаю, в яких обставинах, в якій нужді, в якім занедбаню і пониженю жила тут не одна з них, то мені здаєть ся, що не багато тратять, а може не одна багато й зискує идучи там. Чи думаєш, що перед усіми я мусіла брехати, говорити, що їх потребує до служби? Десятки були таких, котрі прямо говорили мені: „А хоч би ви чайі продали нас иавіть у турецьку неволю, то будемо вас благословити, щоби тільки видобути ся геть звідси. Аджеж тут не лишає ся нам ніщо инше, як тільки з моста в воду, або на шлях ганьби, тай то иавіть сей шлях не охоронить нас від нужди, голоду та неволі!”

Урвала. Якийсь неспокій пробіг по її лиці. Кілька хвилин надслухувала. В коридорі чути було стук мужеських кроків. Надближували ся до дверей передпокою, але потім знов віддалили ся горі сходами. Анеля вийшла і замкнула двері передпокою, а потім знов сіла насупроти мужа.

— Та що там я буду довго говорити про те, що стало ся